

המקבל שדה מחבירו פרק תשיעי בבא מציעא קי.

עין משפט
נר מצוה

(א) כפי' לא גרסי' לי ועי' כפי' כ"י, (ב) וכתובות יב. קדושין נט: (ג) לעיל קב: (ד) ואמר: רש"י, (ה) לעיל ס: ב"ב לה: (ו) [תל:], (ז) ועי' חוסי' לעיל טו. ד"ה בעל חוב (ח) ומוס' כתובות נה. ד"ה ולשפת ועוד שם במוס' ט: ד"ה נכסי ומוס' בספרות נב. ד"ה והאמר, (י) י"א א"ר, (יא) וכו'.

הגהות הב"ח

(א) גבי וקדים מלה: (ב) רש"י ד"ה בשדה וכו' דלישקלינהו:

מוסף רש"י

האי משכנתא דסורא דכתבי הכי כו'. ומקנתא דרבענן הו"ל הך משכנתא, משום דהמלוה לחבירו על שדהו אסור לחבול הפירות משום ריבית, אבל בנייתא מותר, כעין משכנתא דסורא, שמונה עשר מנה על שדהו ולסוף עשר שנים חוזר הקרקע לבעל במתם ומנאל קונה פירות של כל שנה במנה ואין כאן דר ריבית, ואע"פ ששין קרוב לשכר וקרוב להפסד, שמקבל פירות כל שנה במנה ואפילו בשנת שפון שלף יהו שון פירות השנה דליר (ורב"ש ב"ב דהא).

ימכרו וכו'. אלמא קרנא הו' דאי פירא הוה הא תקון רבנן פירות לבעל: והוקינו. קפלה עליהן זקנה בלא זמנן: לאו מי **אוקימנא.** בכתובות בפרק האשה שנפלו לה נכסים (דף עט:): **בשדה אחרת.** שלא הימה הקרקע שלה שהיו דקלים בשדה של אחרים דהא כליא קרנא דידה לגמרי אי אמרת (ט) לישקלינהו בעל לכולהו: **הוא שטרא.** שטר משכנתא דסורא במישלם שניא אלין ולא פירש בו מנין השנים: הכי גרסינן וקדים **מלוה ואכלינהו לפירי.** דשנה שליטת מקמי דתבעיה לדינא: **קרקע בחוקם בעליה עומדת.** אע"ג דלא תבעיה עד לאחר אכילת פירות און בטר קרקע אולינן וכי מספקא לן שנה זו של מי אוקי ארעא בחוקת מריה ושלף כיון אכלינהו לפירי: **בחוקם אולינן עומדות.** כיון דקדים ואכלינהו ואתא לאפוקי מניה ניימי ראייה ללאו שלף הוה דבתר אכילת פירות אולינן: **והא קי"ל הלכתא כרז נחמן דביני.** ורז נחמן קרקע בחוקת בעליה עומדת קאמר גבי שוכר מרחץ משנים עשר והוצים לשנה מדינר והב לבדש בהשואל (לעיל דף קב:): ואפילו באד בסוף החמש חמר כולו למשכיר כשנתעברה השנה: **הני מיני מילתא דלא עבידא לאיגלווי.** כלומר בתר קרקע ודאי אית לן למיזל ומיניה הני מיני בספק שאין עומד לעולם להתבדר כי הואו דמספקא לן בין אם תפיס לשון רשון ואי תפיס לשון אחרון: **אלא הכא מילתא עבידא לאיגלווי.** בסוף שיבאו עדי שטר ויעידו: **ואטרופי** כי דינא טרי וימני. שמה דקין עם המלוה ואם נולדנו מידו עתידין אנו לחזור ולגבותו מיד הלוה לאחר זמן: **מלוה אומר חמש וכו'.** מילתא אחריתי היא. מלוה ולוה שבאו לדין מלוה אומר חמש שנים מושכנת לי ואין השטר לפנינו ולוה אומר לשלש וכבר אכלתה שלש: **מגו דאי בעי אמר לקוחה היא בידי.** לעולם ואכלתיה שני חוקה ואבד השטר ממני: **לא סבירא לנו הא דאמר רב יהודה.** ולא אמרינן מגו שהדברים מוכיחין שהוא רמאי שאמר אבד השטר והאי שטרא לא דמי לשטר זביני דאילו שטר זביני לעדות שמכרה לו הוא בא וכי עד עולם תאמר לו להזהר בו אמור רבנן ביה עד תלת שנין מני לאחידהורי איניש בשטרא טפי לא מיוחדר דקסבר לא ילא עוד ערעור עליה אבל זה שהוא מודה ששטר משכנתא הוא לראיית מנין שנים של אכילת פירות לגוביינא דאכילת פירות דמנין השנים קאי ומיוחדר זכיר ביה דלא לירכס ליה עד כלות השנים והאי דקאמר אירכס לא מהימן דמיכבש הוא דכבשיה וכו': **אלא מעסה.** אדרב יהודה קפריץ דאמר אי בעי אמר לקוחה היא בידי: **הכי נמי דמהימן.** וכי עביד רבנן מילתא דאמי צה לירי רמאות כי האי: **סקון רבנן למרי ארעא דיהיב טסקא.** למלכא: **וכרי כריא.** מתקן החריץ סביבות הגבוליים: **ואי ארעא קניא הוא.** דלית ליה טסקא וכריא נמי לית ליה מאי ליעביד: **למחויי.** הו' יודעים שלא מכרתיה לו אלא היא משכון צידו: **הכי גרסינן הא באטרא דשקיל אריסא פלגא הא באטרא דשקיל אריסא טילתא.** ולא גרסינן שתלף ככולי מילתא: **שפירי.** לימים או לחדשים ושבתות ושכרתיו במעות. וכל נאמן דקאמר בשבועת היסת הוא: **אנו השבחנו.** ואין לבע"ח במה שהשבחנו יתומים כלום: ספק

כשעושין קנת מלאכה דאי לאו הכי מה מכירה שייך בהם דמי יקנה וה"נ מיירי דאיכא בזימתיס קנת פירי ולכן הו' קרנא אפילו לאבי ולפי שאין עושין אלא פירות מעטין ילקח בהן קרקע ואכל פירות וזהו טובת שניהם אבל בשמעתין דליכא פרי אז העצים מיקרו פרי לאבי וי"ל דמ"מ מוכח שפיר דקרנא הו' אפילו כשיבש לגמרי ולהכי קאמר תנא קמא ילקח בהן קרקע אפילו מעתה שעושין קנת פירות לטובתו של בעל ופליג. א"רשב"ג דאמר לא תמכור משום שבה בית אביה ולא חיישין לטובת הבעל כל זמן שעושין קנת פירות עד שתיבש לגמרי ולא ילקח בהן קרקע אבל לאבי דאמר פירי הו' וכשיבש לגמרי נוטל בעל הבית הכל אם כן אין זה טובת הבעל מה שלקח בהן קרקע ואוכל פירות משלו כי טוב לו יומר להממין מעט עד שתיבש לגמרי ויהא הכל שלו: **א"רבינא א"ר אשי משכנתא דסורא אב אמר לקוחה היא בידי ה"נ דנאמן בו.** אלא ודאי לא מהימן הקשה הרב רבי אלחנן דהא תנן (ב"ב דף קח. ת) חוקת הבתים כו' חוקתן ג' שנים ואומר ר"י דהתם בטוען שמחויק צה בגזל הו"ל חוקה שהיה לו למחות תוך שלש כי יודע בודאי כיון שנכנס לה בגזל אם ישמוק לו ג' שנים ולא ימחה שטיעון על ידי ג' שנים שיהיה שלו ולכן היה לו למחות שידוע לכל שתקנו חכמים למחות תוך שלש ואם לא מיתה הפסיד אבל כשמשכנתא לא לידו סוכר המקשה כי לא תקנו חכמים אין לחוש שאחר ג' יטעון שקר וא"ת אם כן לעולם יהיה בעל הקרקע נאמן לומר שבגזל הוא צה מגו דאי בעי אמר במשכנתא היה אלנך או לפירות הורדתך וי"ל דהו' מגו במקום עדים דאין סהדי אם היה צה בגזל לא היה שותף אלא היה מוחה אי נמי אין זה מגו שאין טוען ברצון משכנתא היה או לפירות הורדתך לפי שצבור להוליא גם הפירות שכבר אכל אי נמי חשיב מגו להוליא כיון שאכלה שני חוקה וקשה דטעמא דבשלש שנים הו"ל חוקה משום דעד שלש שנים מיוחדר והשתא הלא ע"כ טפי לא מיוחדר והשתא הלא ע"כ נריך לשמור לעולם כי שמה יטעון זה משכנתא היא וע"כ נראה דלא בעי למימר שלא יהא נאמן [לומר] לקוחה היא בידי אלא שאלה מה תקנה יעשה הממשכן שלא יוכל להחזיק ולטעון לקוחה היא בידי דמחאה נראה דלא ארעאי בגזלותא ומשני רב אשי דאיבעי ליה למחויי ולומר תוך שלשה דעו כי משכנתא היא צידו דחשיבא שפיר מחאה כתי האי גוונא וכי האי גוונא יש לפרש בפי חוקת הבתים (שם דף קח. ת) וס' גבי ואי טעין ואמר לפירות הורדתך נאמן ואף על גב דהתם רב אשי פריך לרב כהנא ואי לפירות אחתיה מאי הוה ליה למיעבד ורב כהנא משני דאיבעי ליה למחויי ומייתי ראייה ממשכנתא דסורא ובשמעתין רב אשי משני איבעי ליה למחויי וכן משני רב אשי התם בזהוהו פירקא (דף קח. ת) גבי האי מאן דוצין דקלא למצריה איכא למימר דרב אשי התם קיבל שינויא מרב כהנא ולהכי משני ליה איהו נמי הכי: **האי משכנתא דסורא בו.** אע"ג דהא גופא דהכא אפשר דמשכנתא דסורא הו' שייך שפיר לאקשווי צהאי לישנא לפי שמשכנתא דסורא הוה קיס ליה שתקנו חכמים לעשות להכי קאמר אלא מעתה תקנת משכנתא דסורא וכו': ספק

צד א מיי פכ"ז מהל' אישות ה' כג סמג עשין מח טו"ש"ע אה"ע סי' פה סעיף יד:
צה ב מיי פ"ז מהלכות שטרות הלכה ו סמג עשין פט טור ש"ע ח"מ סי' קג סעיף ז וסי' עז סעיף ג:
צו ג מיי שם סמג שם טו"ש"ע ח"מ סי' קג סעיף ז וסי' עז סעיף ג:
צח ה מיי פ"ח מהל' שלחין ושותפין ה' ה סמג עשין קג טו"ש"ע ח"מ סי' של סעיף ה: